

Perspresentatie Inkomensraming land- en tuinbouw 2024

18 december 2024

Wageningen Economic Research

Programma Plenaire sessie 10.00 uur

Welkom	Olaf Hietbrink
Recente ontwikkelingen: Context bij inkomensraming 2024	Roel Jongeneel
Inkomensontwikkeling 2024 per sector	Harold van der Meulen
Macro economische ontwikkelingen 2024	David Verhoog
Vragen algemeen	
Uitdagingen komend jaar	Sectordeskundigen
Vragen en verdieping met sectordeskundigen vanaf 11.15 uur	

Welkom bij Inkomensraming 2024

Olaf Hietbrink – Wageningen Economic Research

Wageningen Economic Research

socio-economisch onderzoek WUR

Het instituut binnen Wageningen University & Research voor socio-economisch onderzoek in de agrosector met >320 experts

**Kennis en data
bedrijven en
sectoren**

**Inzicht
maatschappelijke
ontwikkelingen
en beleid**

**Inzicht
perspectieven,
effecten en
ontwikkelingen**

Volgen, verklaren en ontwikkelen oplossingsrichtingen voor de toekomst
Monitoren van inkomensontwikkeling en plaatsen in context essentieel!

Per 1 januari 2025: Wageningen Social & Economic Research

- Wageningen Economic Research (WEcR) en Wageningen Centre for Development Innovation (WCDI) gaan samen
- Missie: met wetenschappelijke kennis bijdragen aan eerlijke en duurzame voedselsystemen wereldwijd

**Voldoende en
gezond voedsel**

**Binnen de grenzen
van de planeet**

**Een eerlijk inkomen
voor producenten**

- Wij maken keuzes, scenario's en dilemma's inzichtelijk en bieden handelingsperspectieven

Context bij Inkomensraming 2024

Roel Jongeneel – Wageningen Economic Research

Inleiding

We hebben te maken met een tijd met veel beweging en onzekerheid

Marktontwikkelingen

EU-markt

... is meer dan zelfvoorzienend voor de meeste producten en dat blijft ook in de toekomst het geval

- De EU melkproductie bevindt zich op een keerpunt (van groei naar krimp)
- EU markten m.b.t. veehouderijproducten naar verwachting prijshoudend
- Duurzaamheid en gezondheidsoverwegingen worden belangrijker in consumentengedrag

Wereldmarkt

... is volatiel, maar handel levert belangrijke bijdrage aan globale voedselzekerheid

- De wereldmarkt laat in reële zin lichte dalende prijzen zien voor de meest landbouwproducten
- De rol van de EU (export/concurrentiepositie) in de wereldmarkt gaat achterblijven
- De dreiging van handelsoorlog VS met China en evt. EU (Trump, 20 januari 2025 aan de macht)

EU AGRICULTURAL OUTLOOK

2024 - 2035

Agriculture
and Rural
Development

De EU bracht onlangs de Midterm Market Outlook 2024-2035 uit, met bijdragen vanuit WECR

Beleidsontwikkelingen

Beleid NL

LVVN zoekt hard naar oplossingen voor mest- en ammoniakproblemen

- Verlies derogatie creëert druk op veehouderijsectoren en mestmarkt
- NPLG is afgeschaft
- Doelsturing als nieuwe aanpak...?
- Andere oplossingen...?

Beleid EU

Commissie komt in 2025 met visie en nieuwe plannen voor GLB

- Nieuwe EU Commissie met nieuwe Eurocommissaris voor Landbouw (Hansen)
- 100 dagen-visie (concurrentiepositie, duurzaamheid, vereenvoudiging)
- EU Strategische Dialoog

Er staan nieuwe beleidsmakers aan het roer: EU Landbouwcommissaris Hansen (CSV/EVP) en Minister Wiersma (BBB)

De missie van Wageningen

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

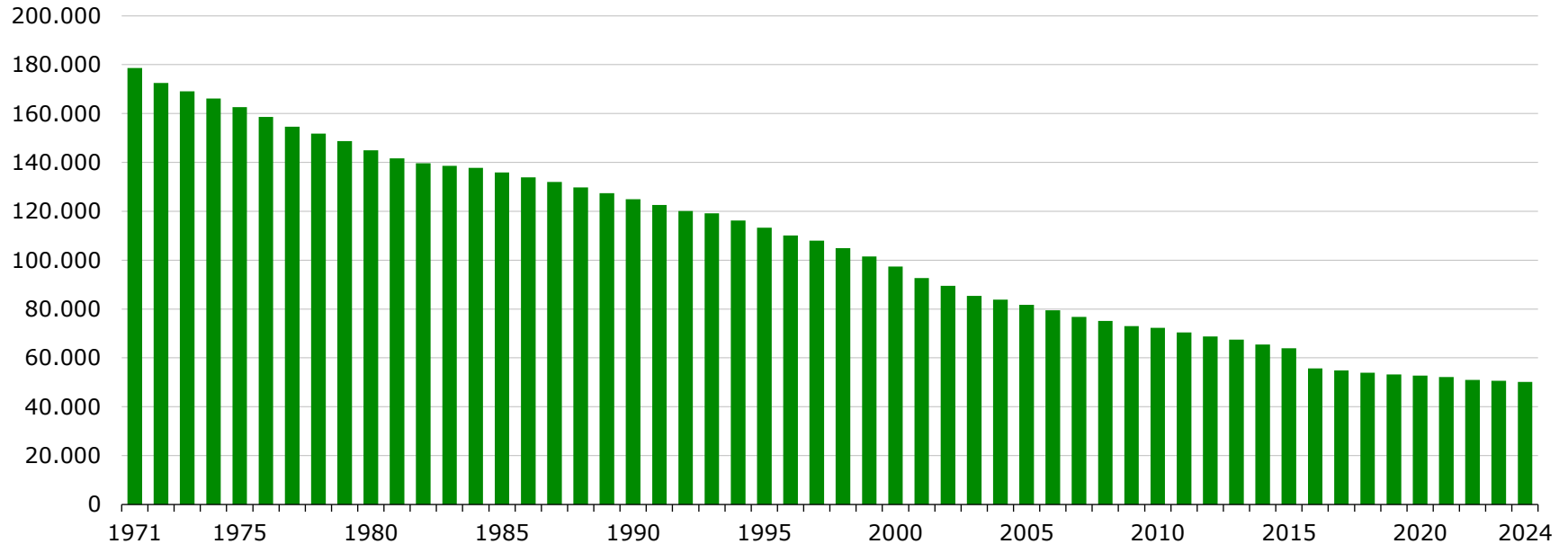
Actuele ontwikkeling resultaten en inkomens in de land- en tuinbouw 2024

18 december 2024

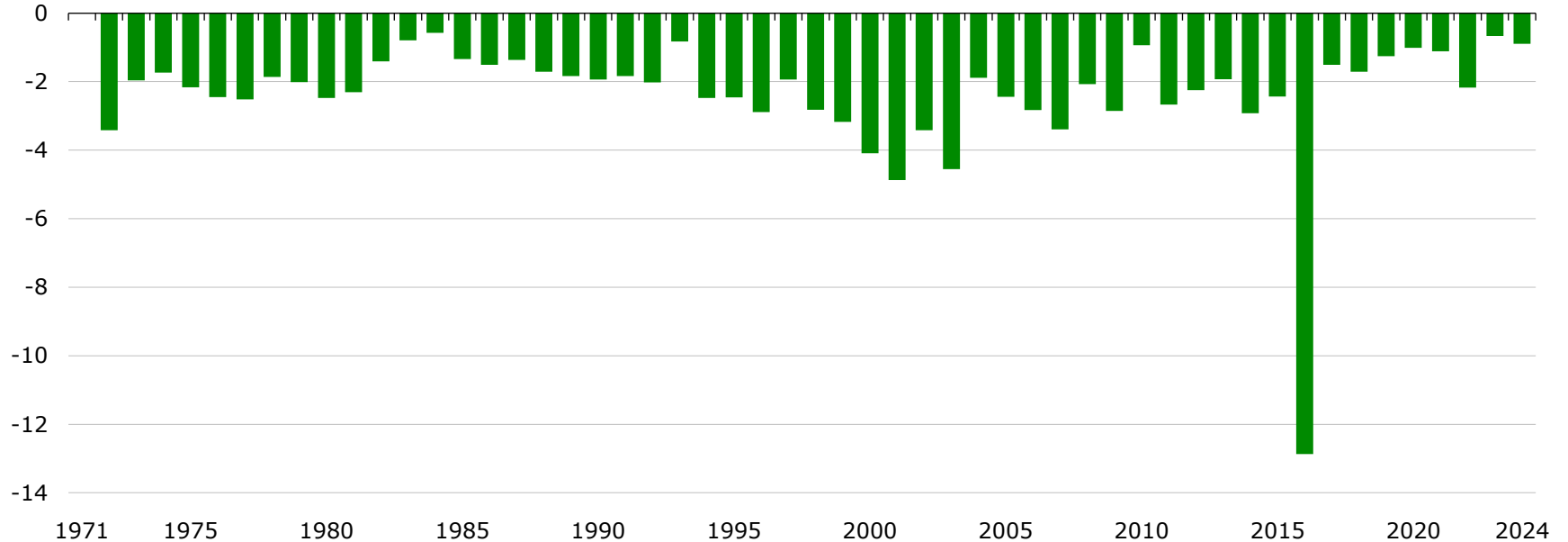
Harold van der Meulen – Wageningen Economic Research

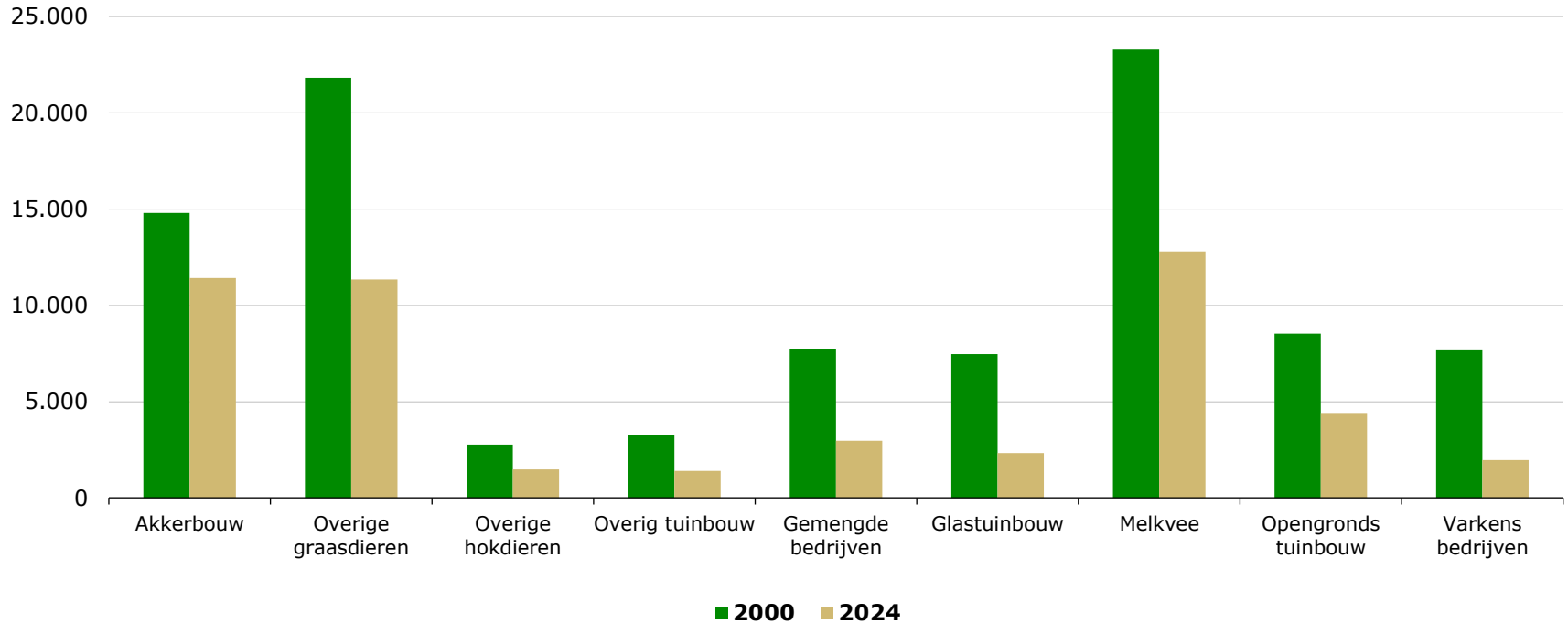
Aantal land- en tuinbouwbedrijven 1971-2024

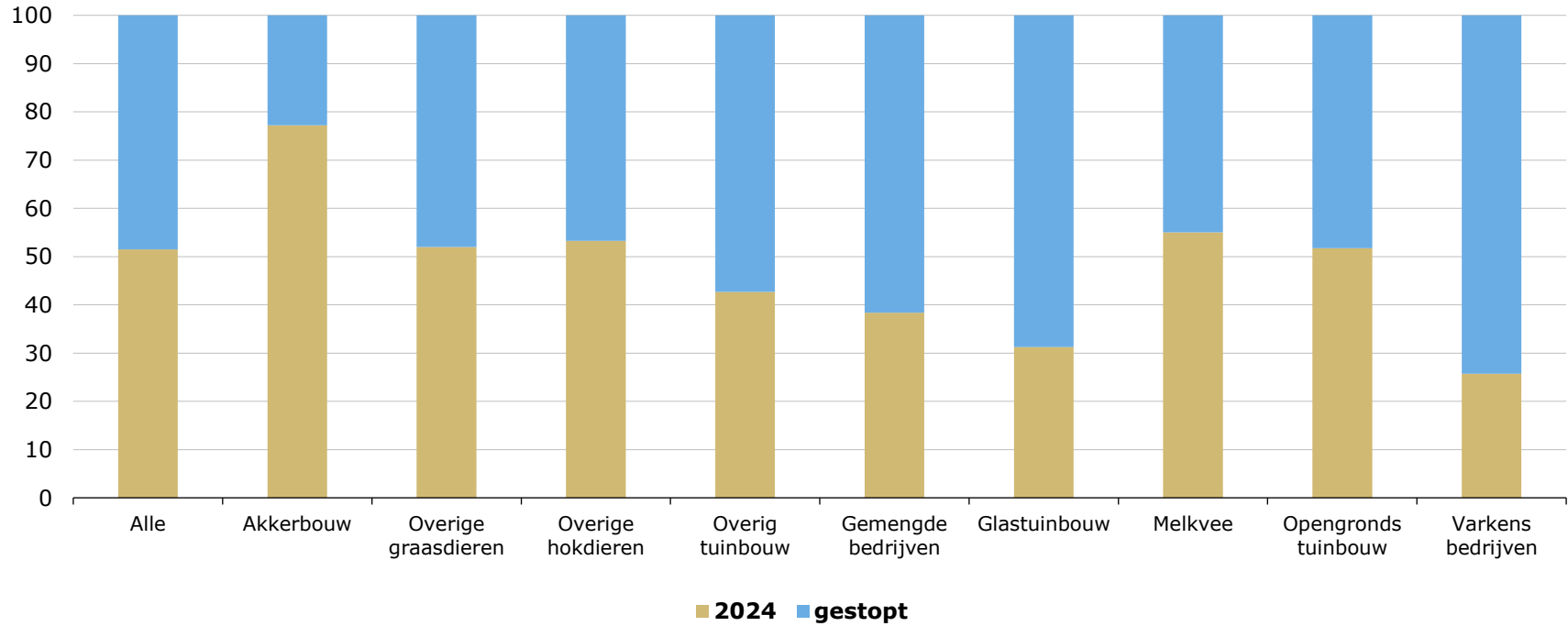
Mutatie aantal bedrijven per jaar (%)

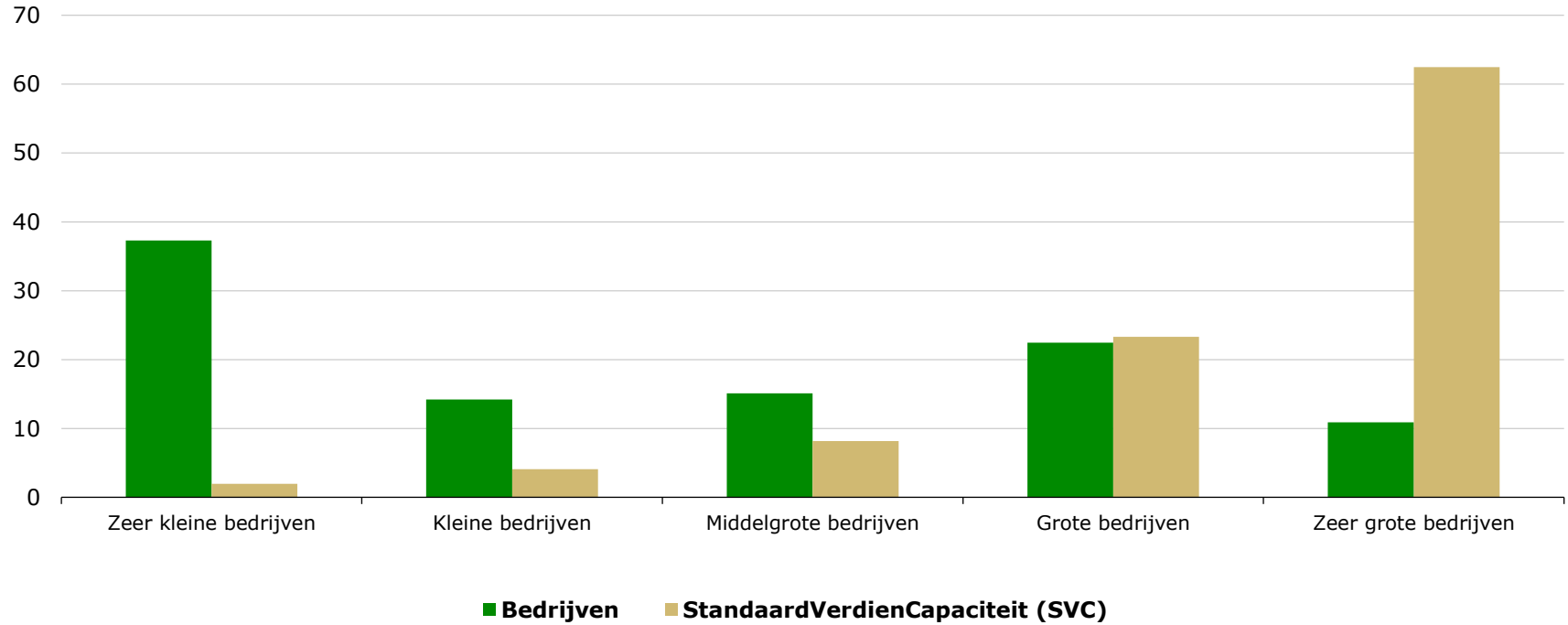
Bedrijven per bedrijfstype, 2000 en 2024

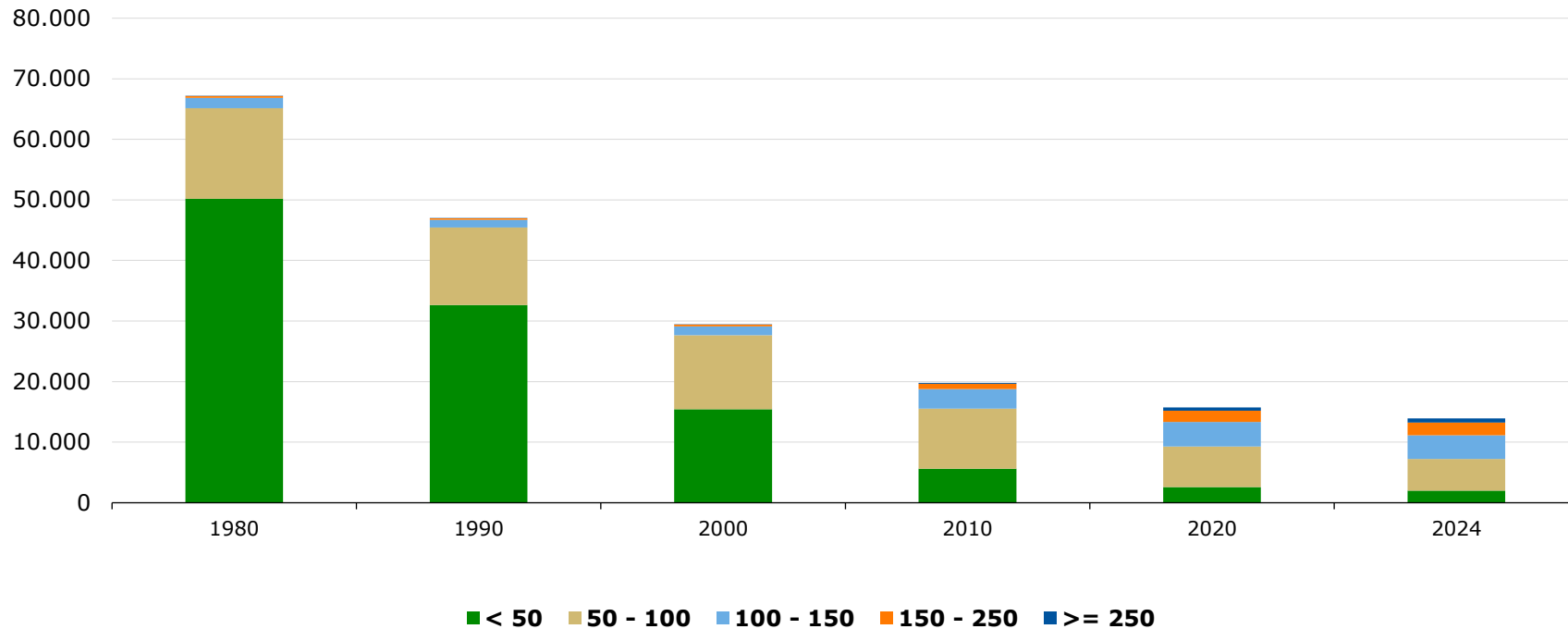
Mutatie bedrijven per bedrijfstype, 2000-2024

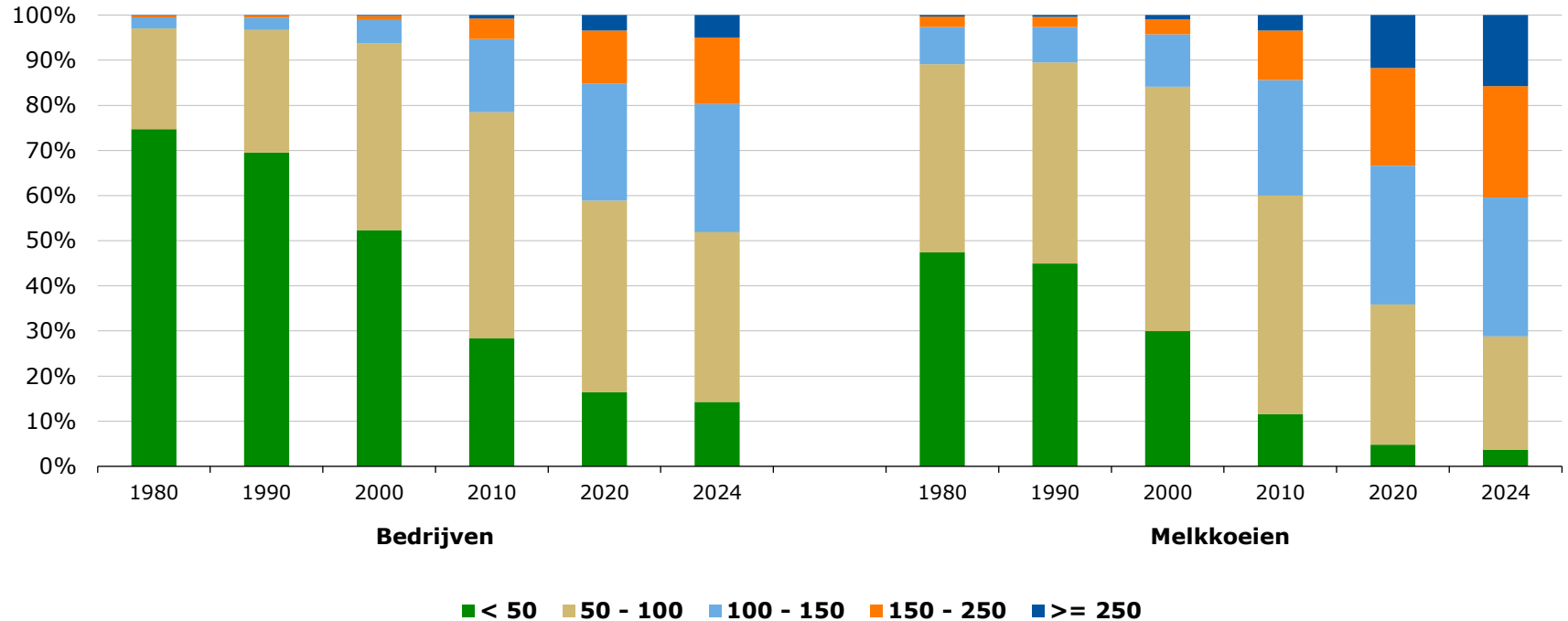
Bedrijven (%) naar SVC-grootteklasse, 2024 (v)

Bedrijven met melkkoeien, naar aantal koeien per bedrijf

Bedrijven en koeien naar aantal koeien per bedrijf

Inkomensontwikkeling 2024 (r): wisselend beeld

Bedrijfstype	
Melkveehouderij	↑
Varkenshouderij	↓
Pluimveehouderij	↑ ↓
Akkerbouw	↓
Glastuinbouw	↑ ↓

Opbrengsten	
prijzen	↑
prijzen	↓
prijzen	↓
prijzen	↓
prijzen	↑ ↓

Kosten	
diverse prod.middelen	↑
voerkosten	↓
voerkosten	↓
diverse prod.middelen	↑
energiekosten	↓

Gehanteerde inkomensbegrippen

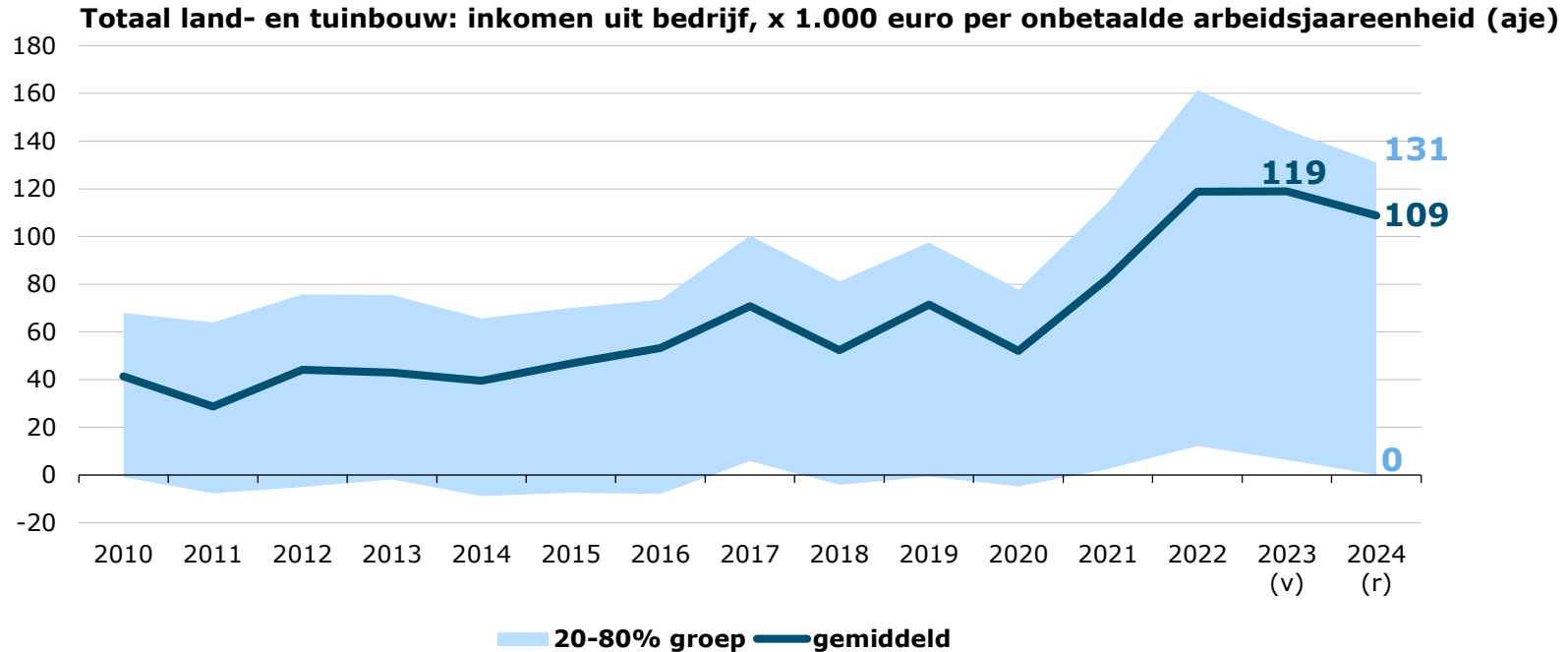
Inkomen uit bedrijf per onbetaalde arbeidsjaareenheid (aje)

- Winst uit onderneming (bruto) = opbrengsten – betaalde kosten en afschrijvingen
- Agrarische ondernemers en hun gezinsleden verrichten meeste arbeid zelf, maar krijgen geen salaris
- Een arbeidskracht die in een jaar meer dan 2.000 uur werkt = 1 aje
- Inkomen per bedrijf met elkaar te vergelijken

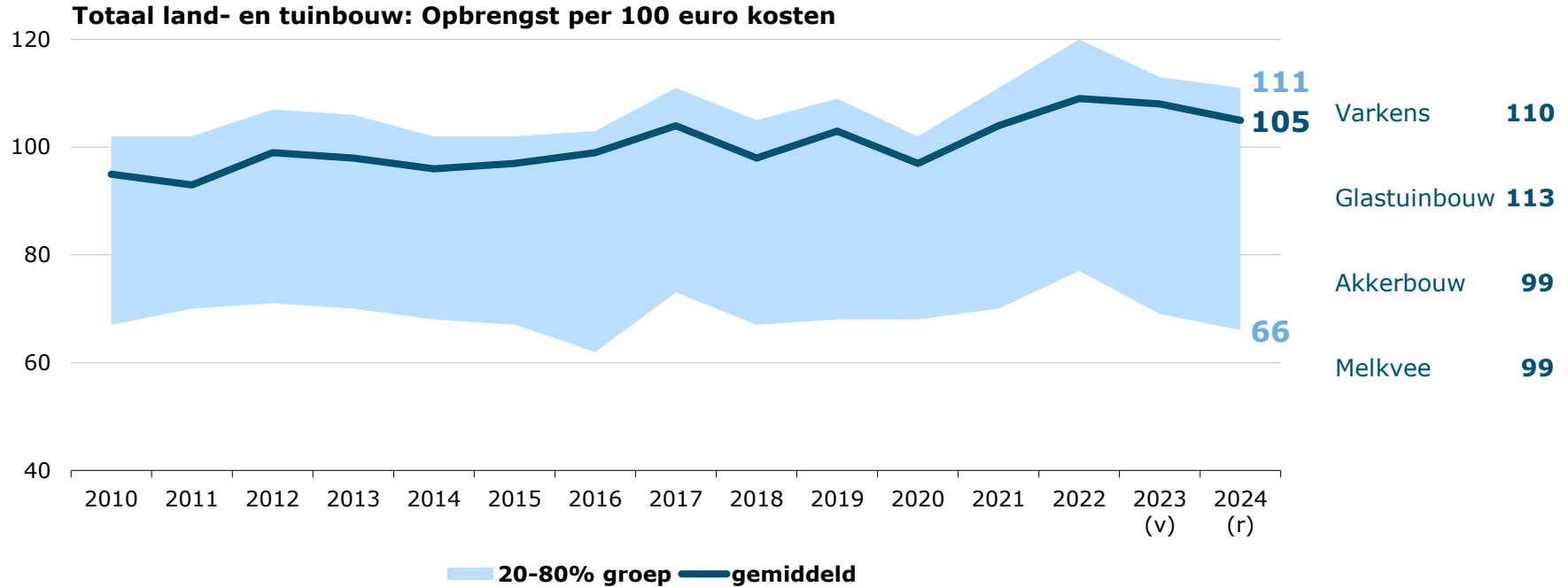
Rentabiliteit: opbrengsten-kostenverhouding

- Totaal van de opbrengsten per 100 euro kosten
- Betaalde en berekende kosten (inzet van onbetaalde arbeid en eigen vermogen)
- Gelijk aan 100, dan sprake van een marktconforme beloning voor inzet eigen arbeid (ongeveer 33 euro per uur) en kapitaal

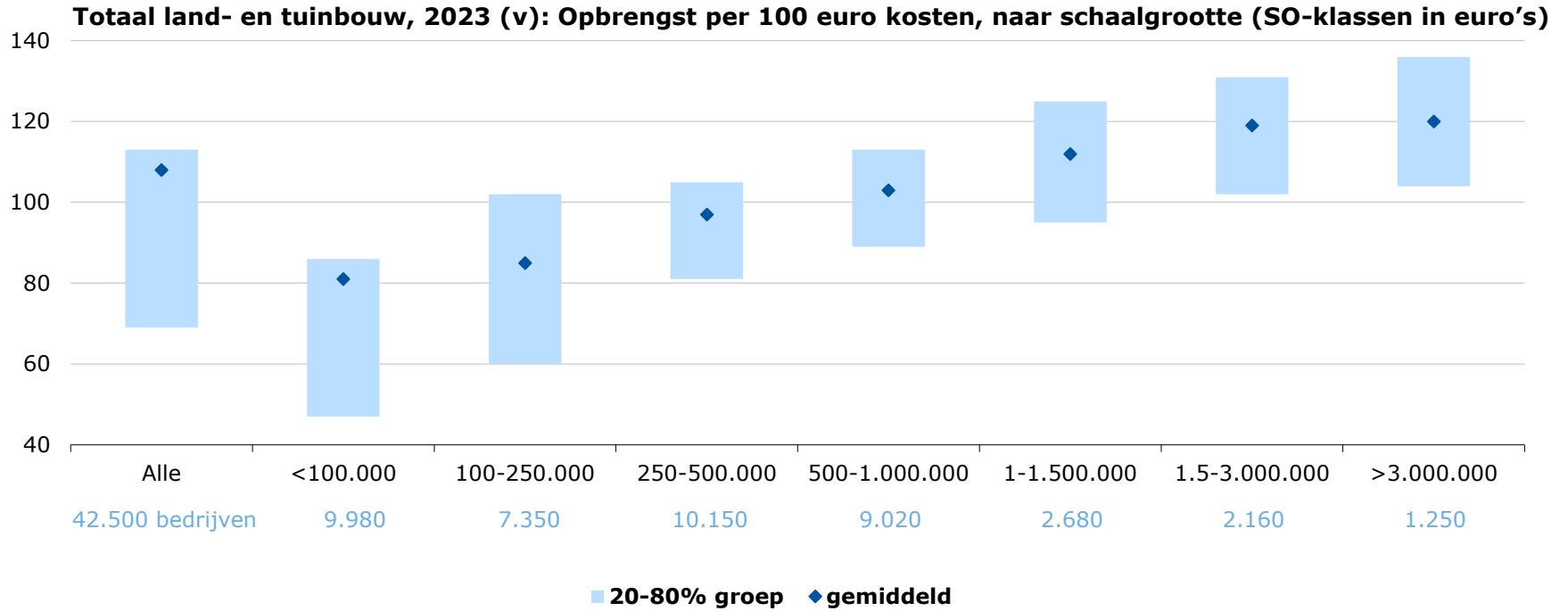
Gemiddeld inkomen daalt licht, spreiding groot

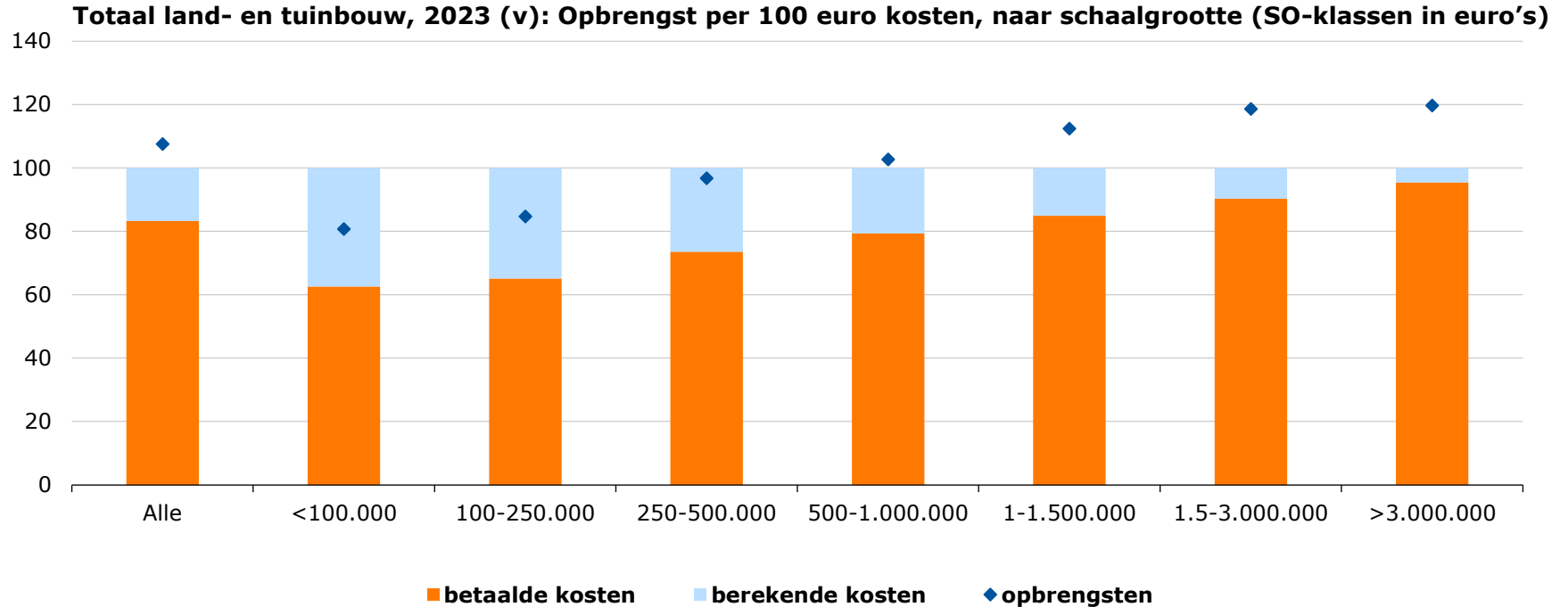
Rentabiliteit boven de 100%

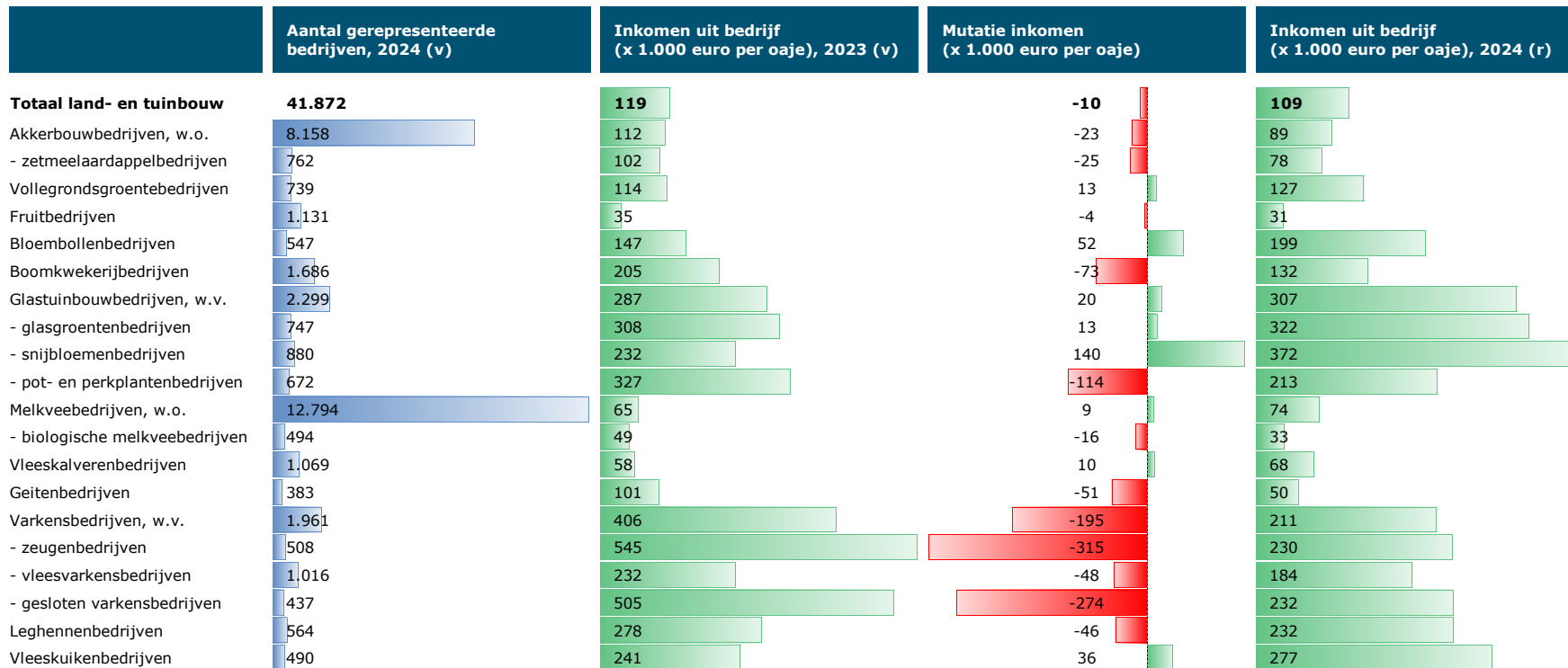
Rentabiliteit verschilt tussen bedrijven

Rentabiliteit verschilt tussen bedrijven

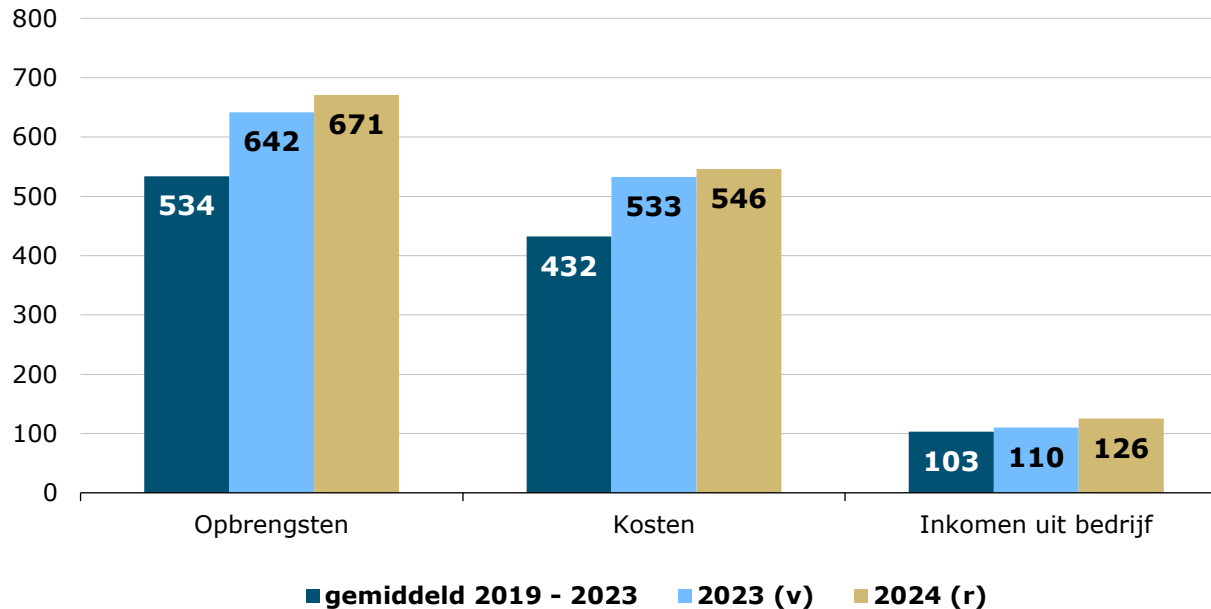

Inkomensontwikkeling in vogelvlucht 2023-2024

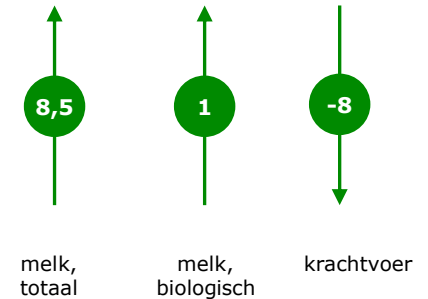

Opbrengsten melkveehouderij gestegen

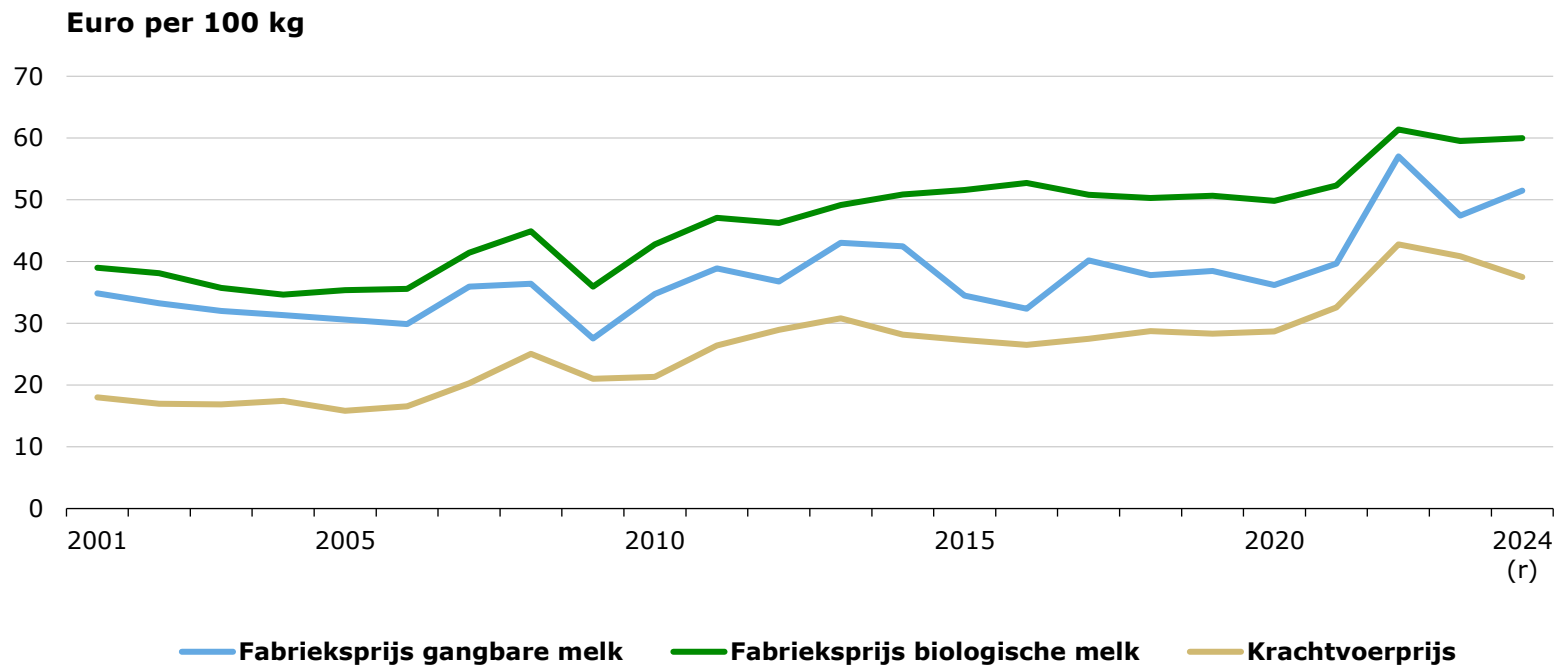
Resultaat melkveebedrijven, x 1.000 euro per bedrijf

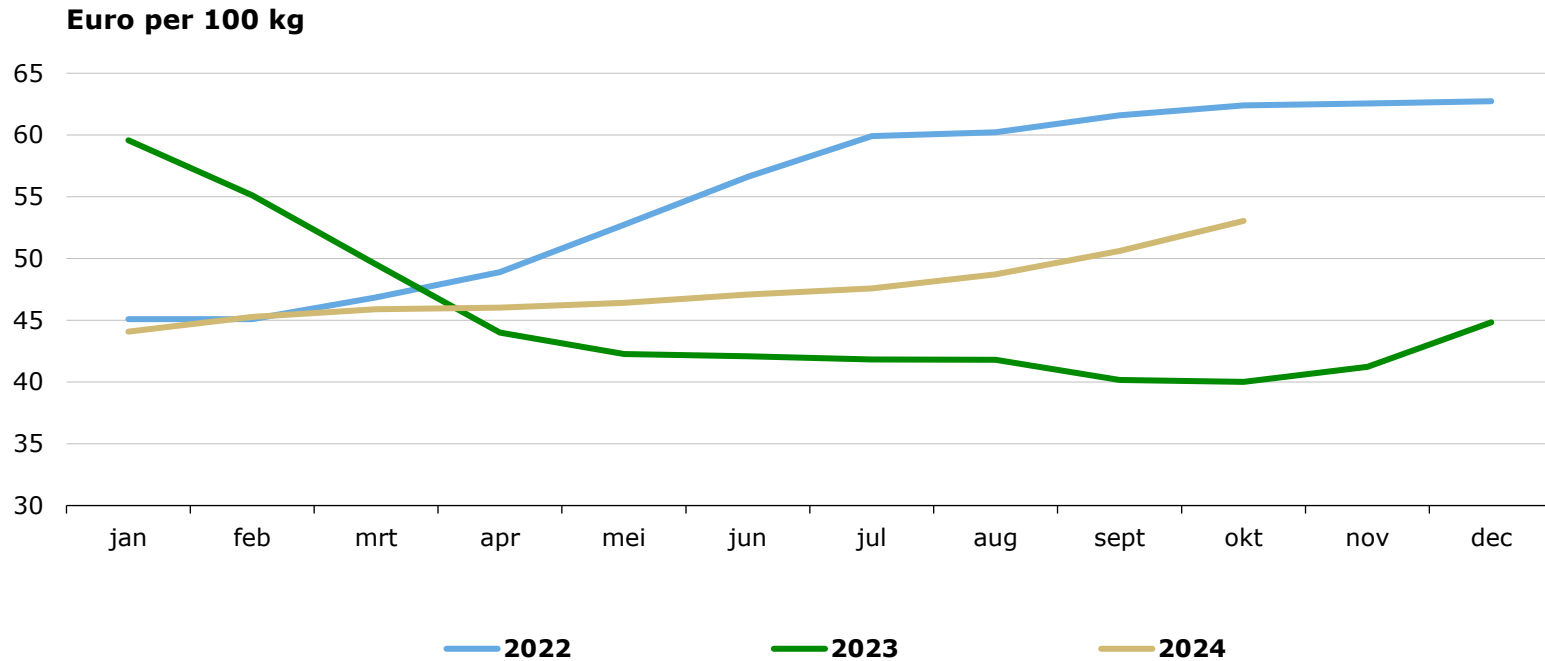
Prijzontwikkeling
tussen 2023 en 2024 (%)

Ontwikkeling melk- en voerprijs 2001-2024

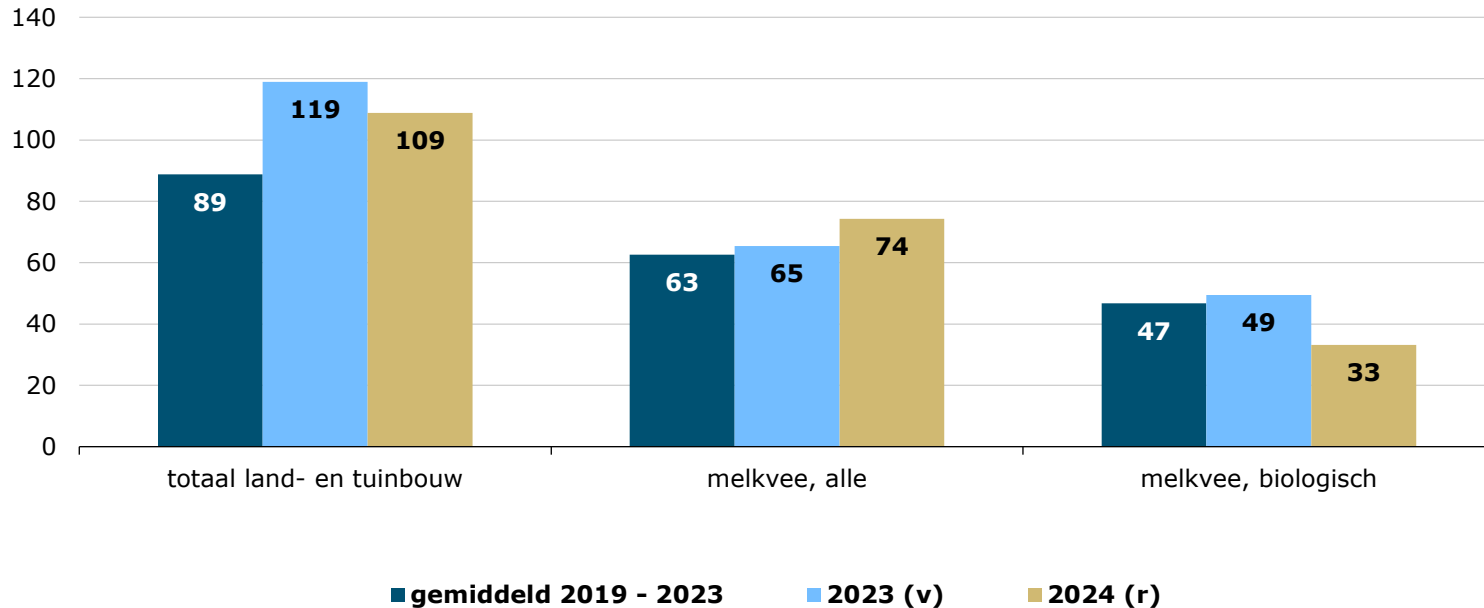

Ontwikkeling melkprijs per maand

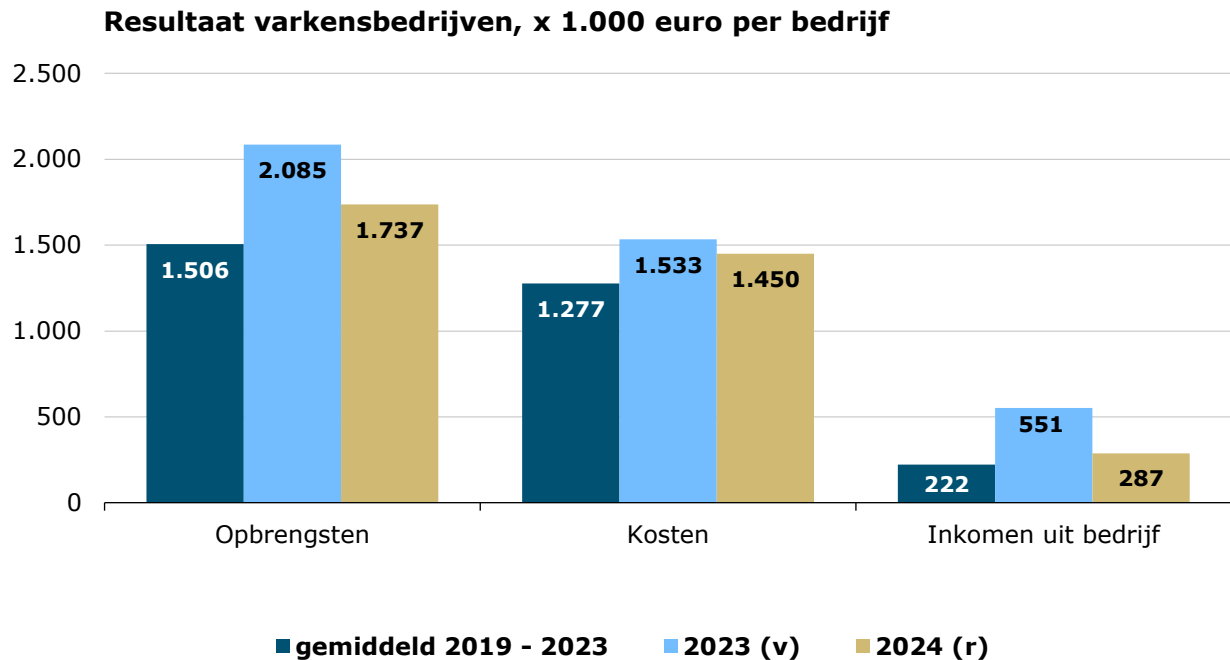

Inkomens melkveehouderij gestegen; biologisch niet

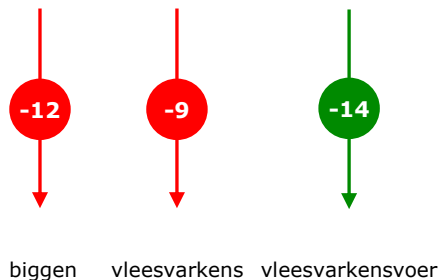
Inkomen uit bedrijf, x 1.000 euro per oaje

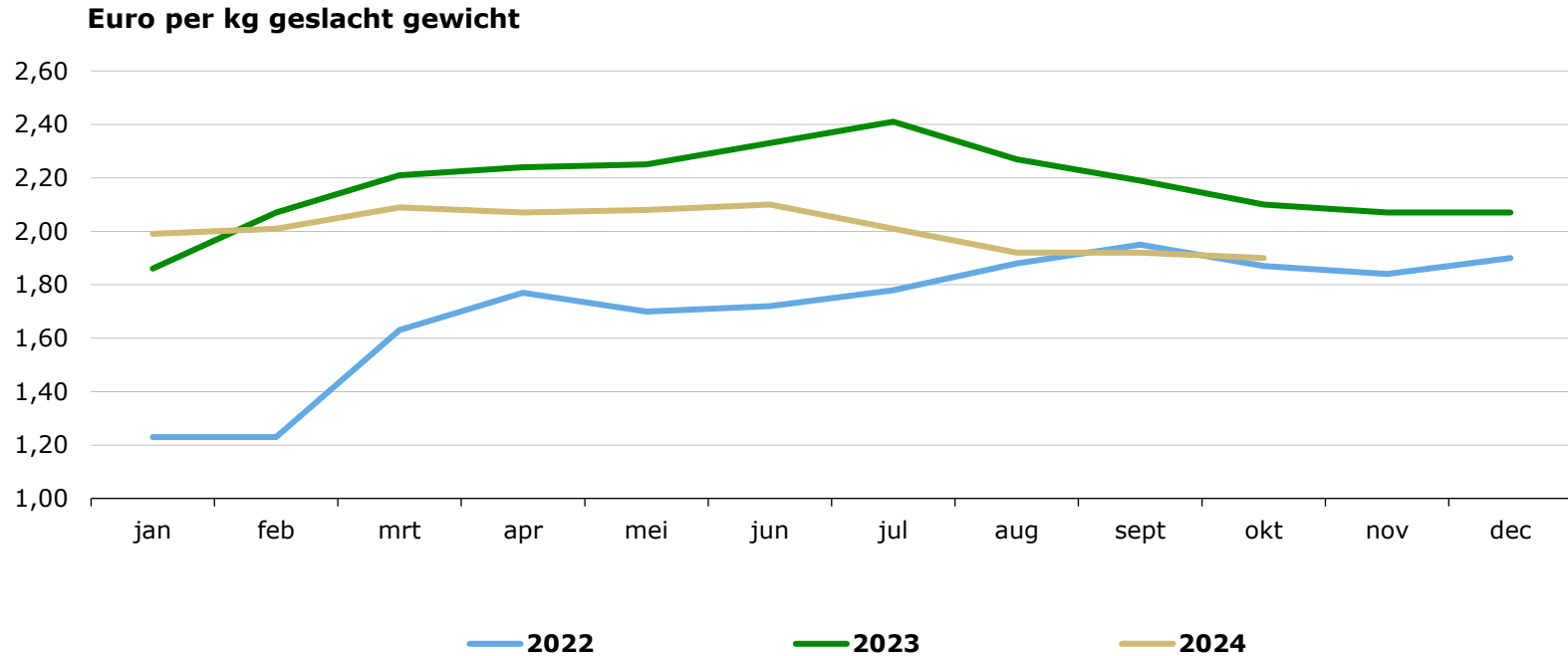
Opbrengsten varkenshouderij flink gedaald

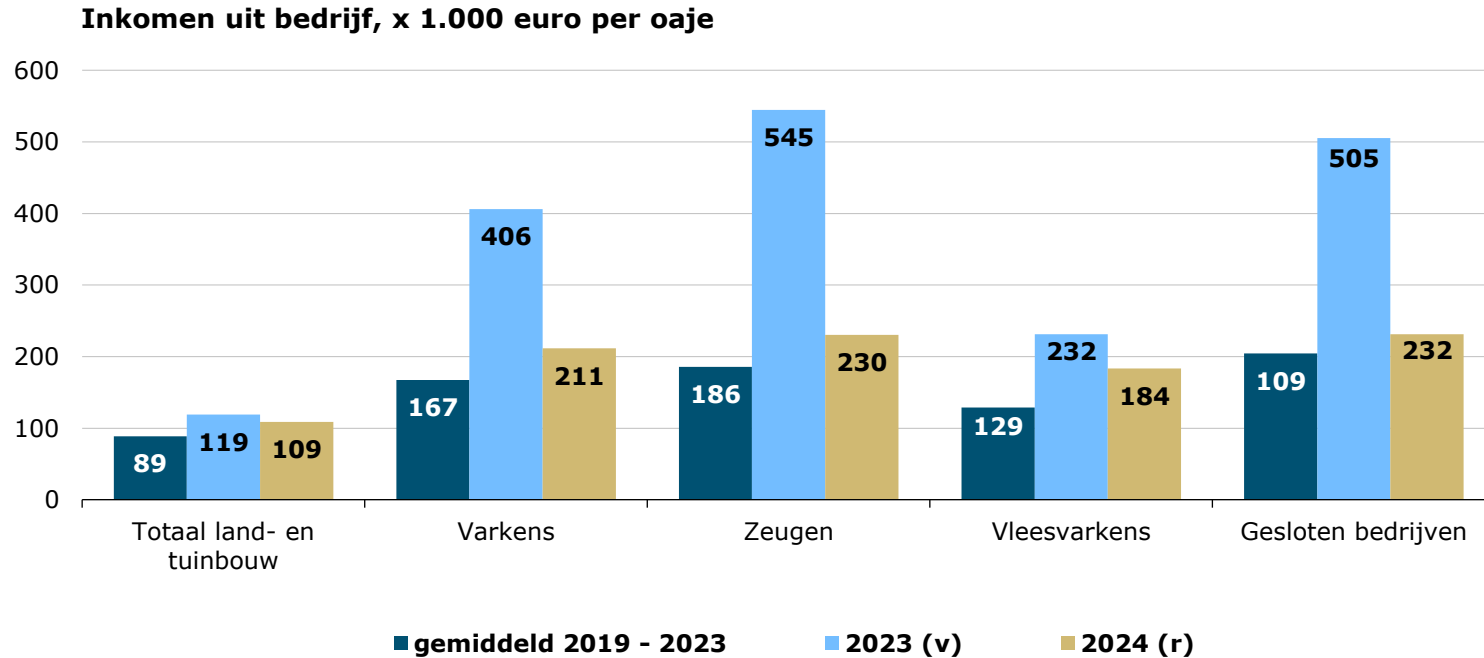
Prijswontwikkeling
tussen 2023 en 2024 (%)

Ontwikkeling varkensprijs per maand

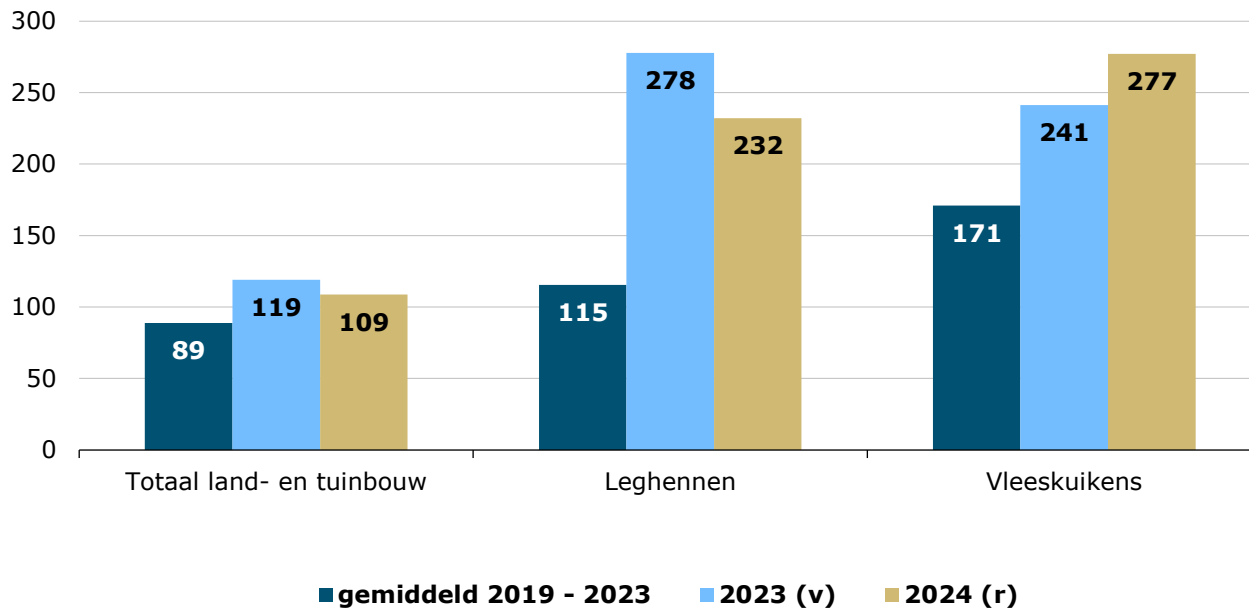

Inkomens varkenshouderij gedaald

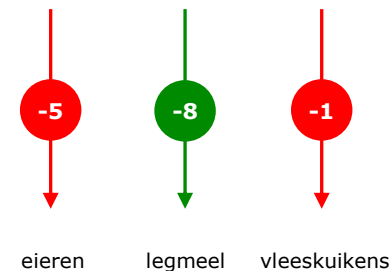

Inkomens pluimveehouderij hoog

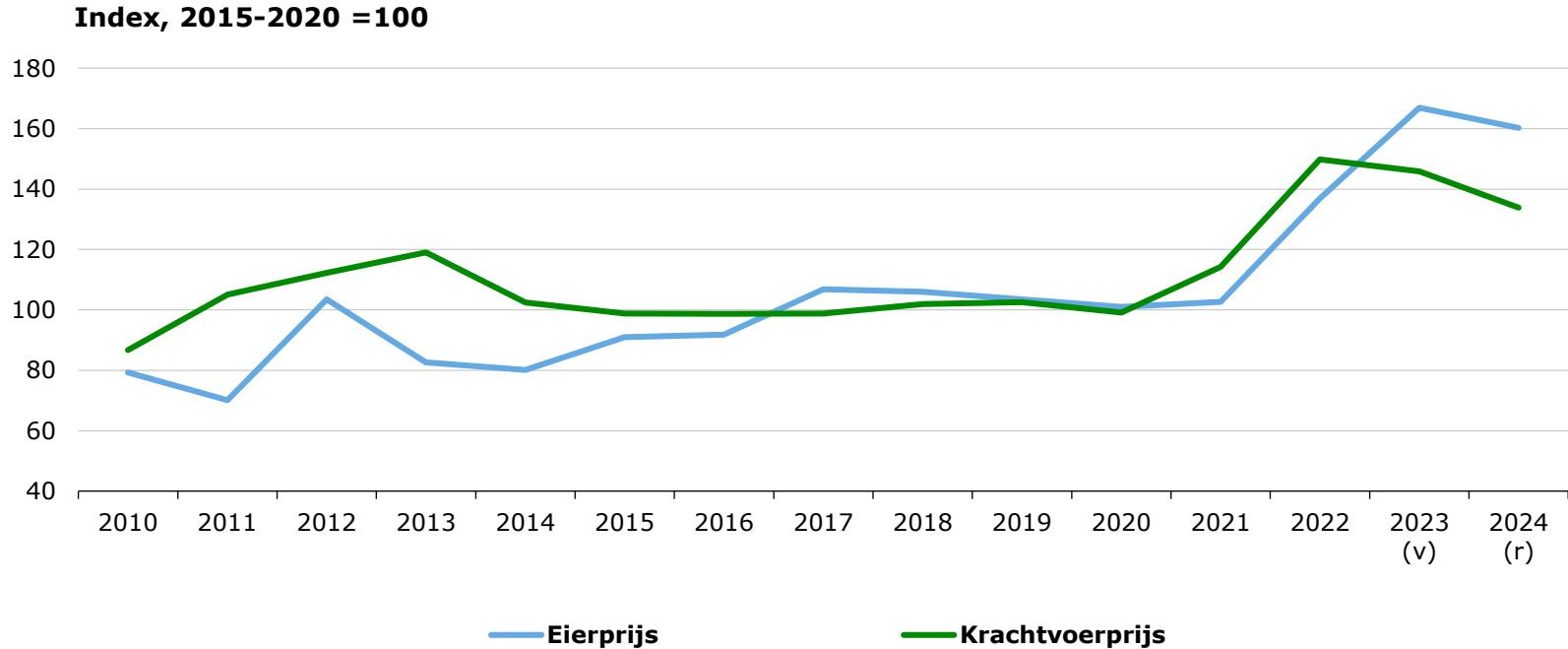
Inkomen uit bedrijf, x 1.000 euro per oaje

Prijswontwikkeling
tussen 2023 en 2024 (%)

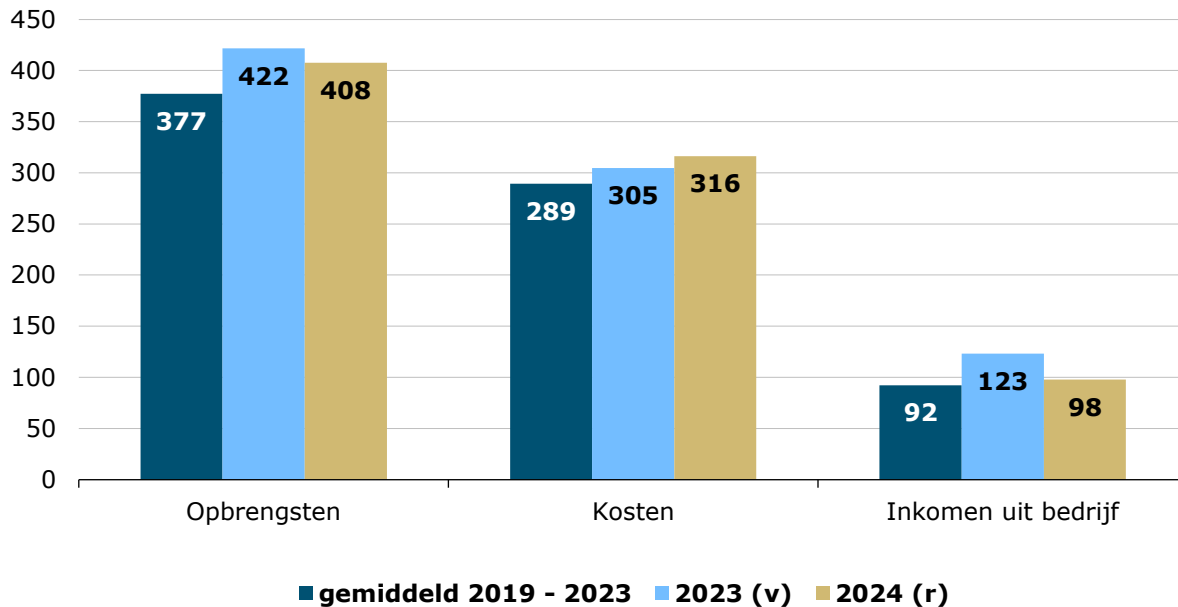

Ontwikkeling eier- en voerprijs 2010-2024

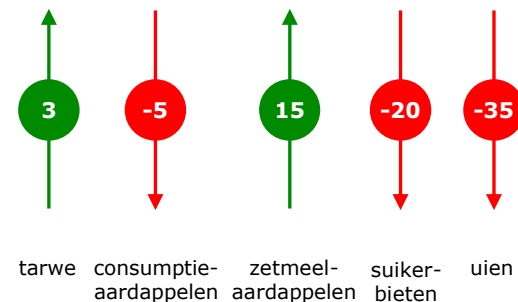

Opbrengsten akkerbouw licht gedaald

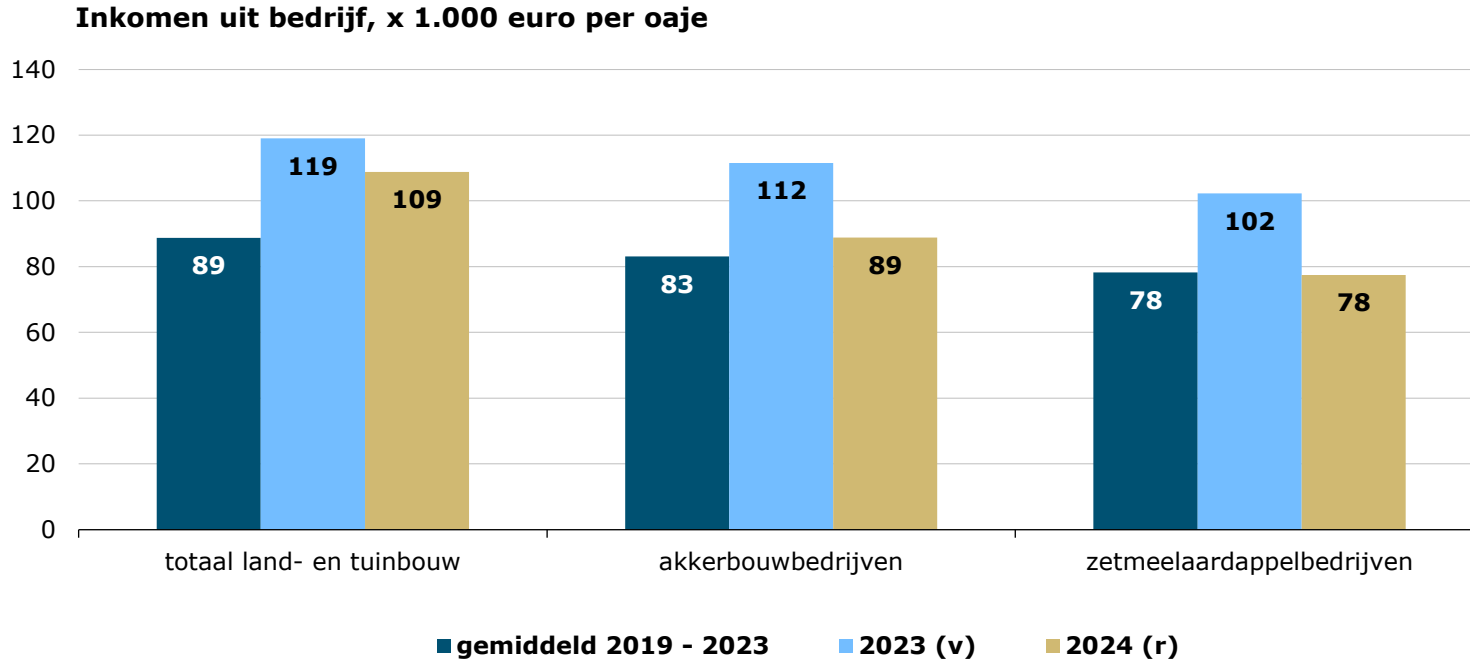
Resultaat akkerbouwbedrijven, x 1.000 euro per bedrijf

Prijswontwikkeling tussen 2023 en 2024 (%)

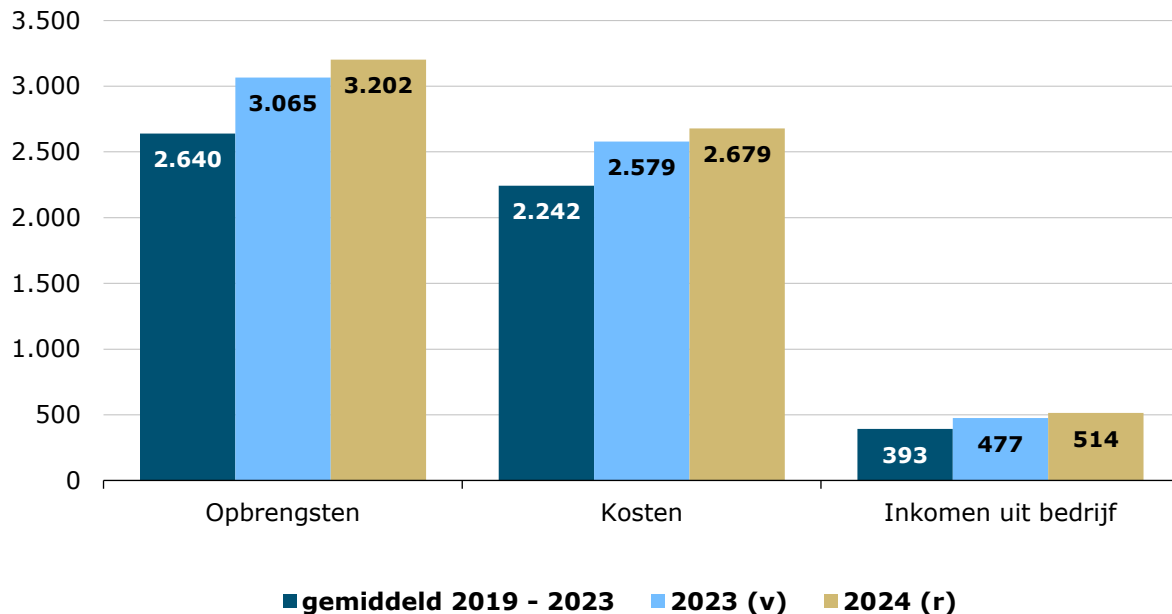

Inkomens akkerbouw gedaald

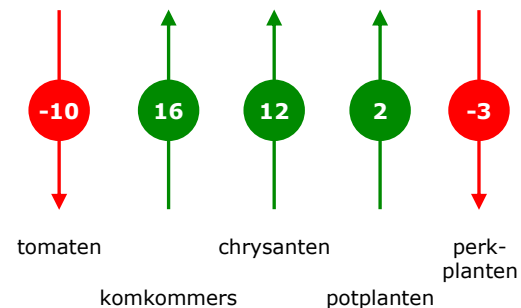

Opbrengsten glastuinbouw gestegen

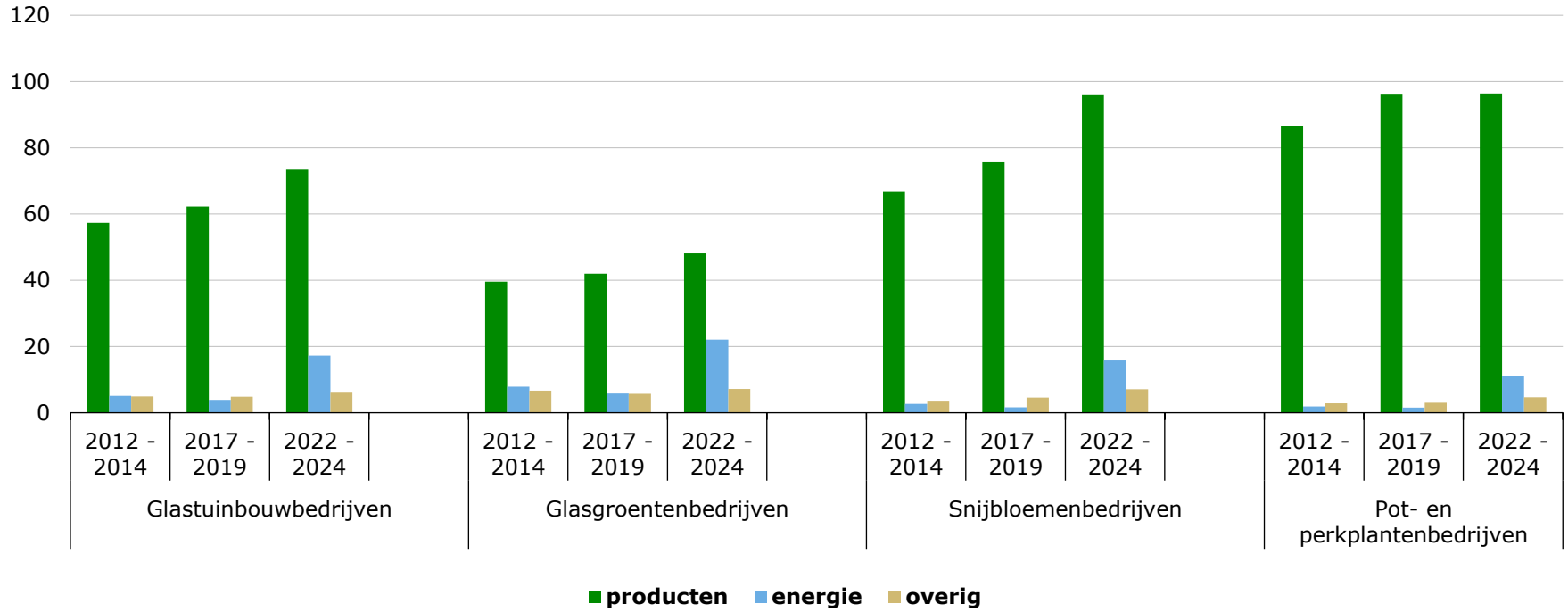
Resultaat glastuinbouwbedrijven, x 1.000 euro per bedrijf

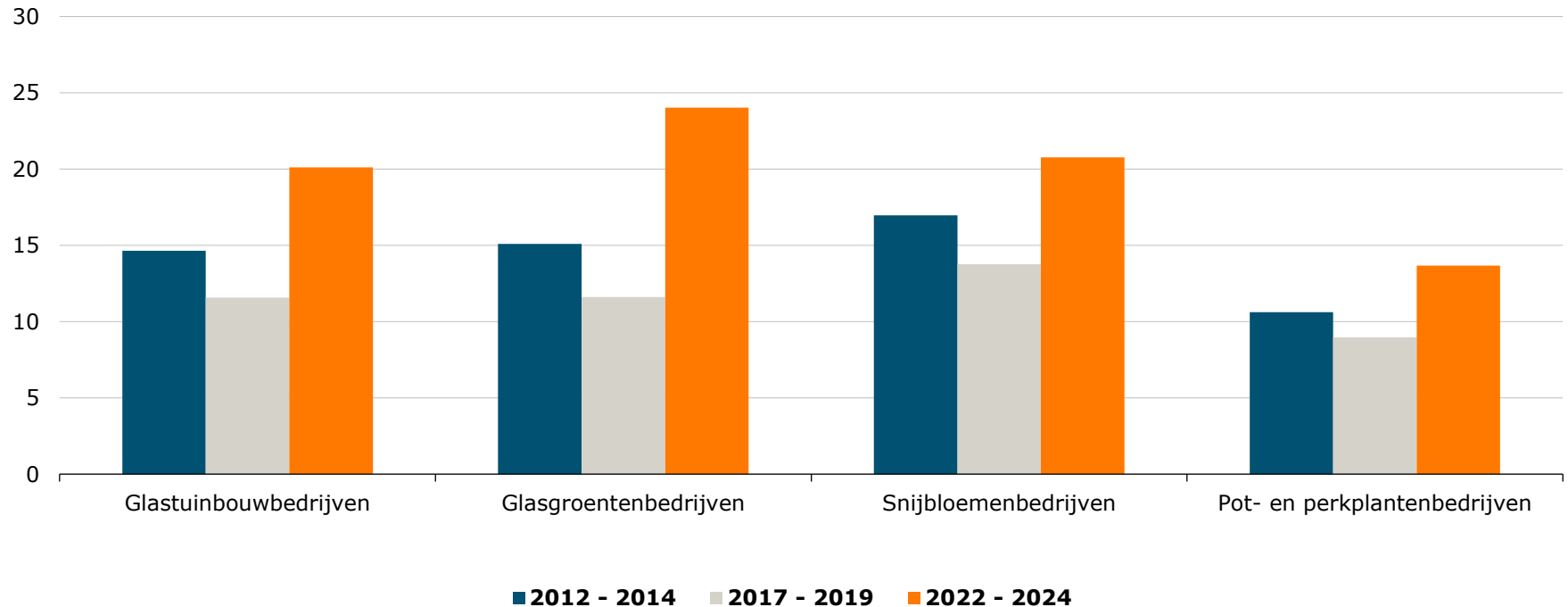
Prijswontwikkeling tussen 2023 en 2024 (%)

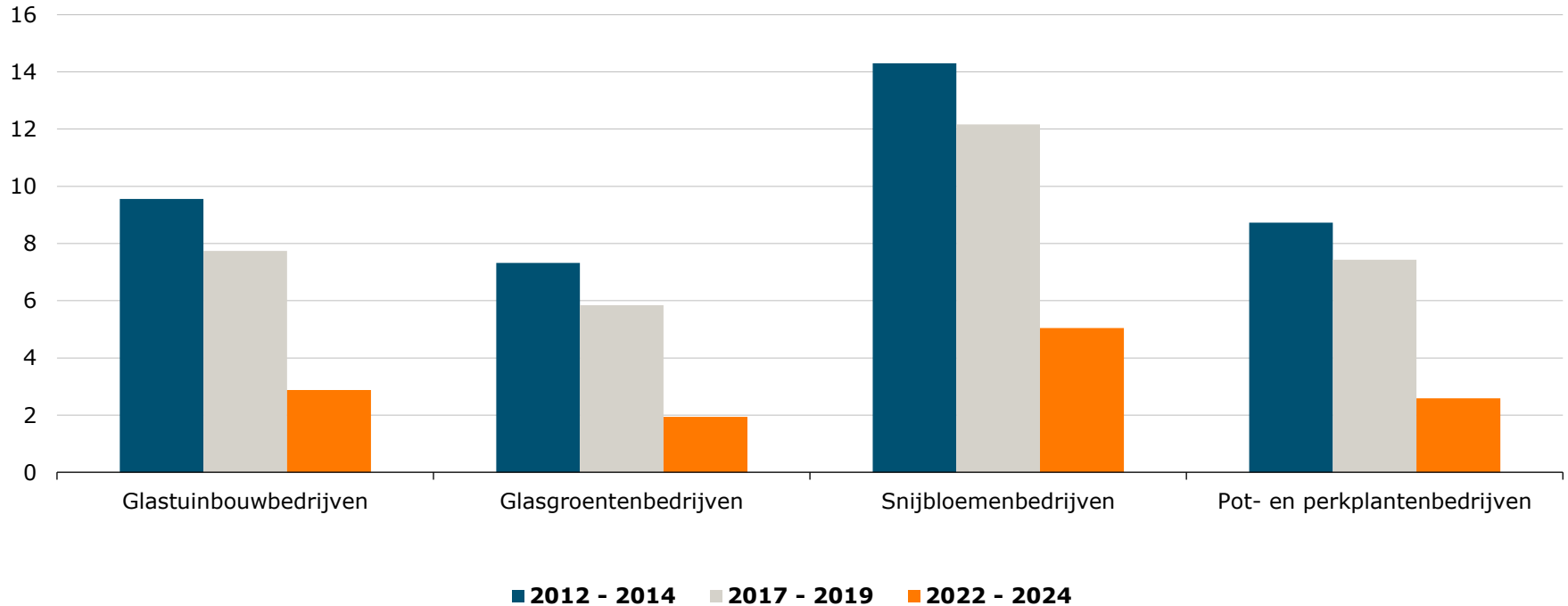
Opbrengsten totaal (euro per m² glas)

Kosten energie (euro per m² glas)

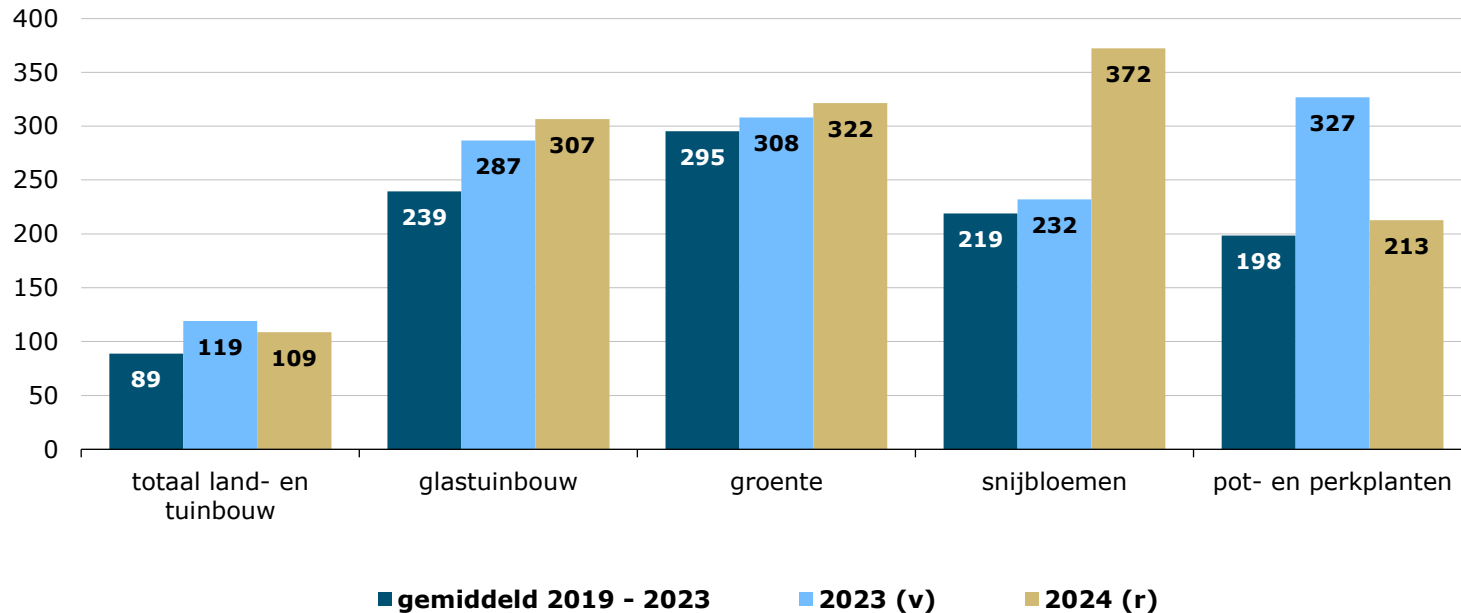

Netto energiekosten (euro per m² glas)

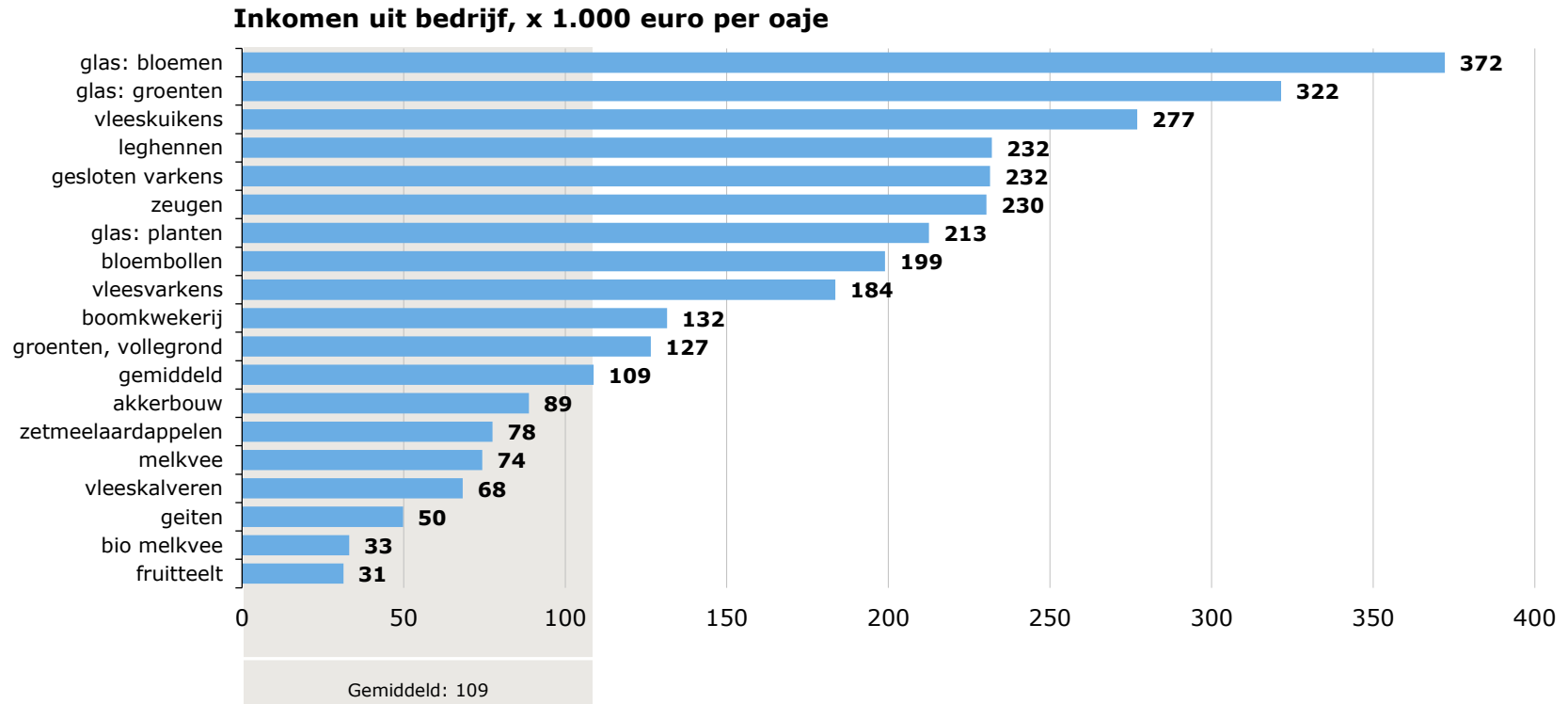

Inkomens glastuinbouw hoog, maar divers beeld

Inkomen uit bedrijf, x 1.000 euro per oaje

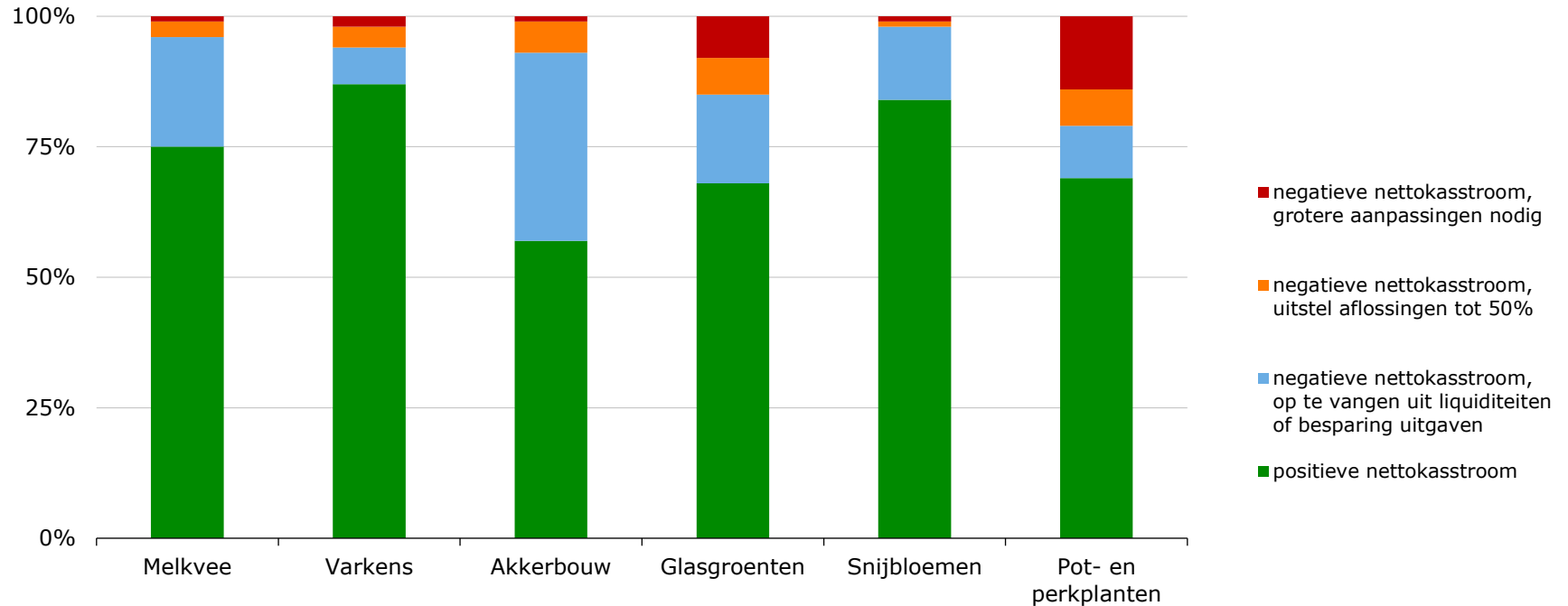
Resumerend: Inkomens in 2024 (raming)

Liquiditeiten: definitie

- Resultaten op basis van ontvangsten en uitgaven in plaats van opbrengsten en kosten
- Verdeling van bedrijven in groepen:
 - Positieve netto kasstroom
 - Negatieve netto kasstroom, waarvan
 - Op te vangen uit eigen middelen (en enige besparing op uitgaven)
 - Op te vangen door lagere aflossingen (tot 50%)
 - Grotere aanpassingen nodig

Verdeling bedrijven naar liquiditeitspositie 2024 (r)

Aanvullende informatie

- Proces van publiceren
 - www.agrimatie.nl (woe 18 december 12.00 uur online)
- Ook beschikbaar op
 - www.staatvanlandbouwnatuurevoedsel.nl

Dank voor uw aandacht

Vragen:

Harold.vandermeulen@wur.nl

Macro-economische ontwikkelingen 2024

David Verhoog – Wageningen Economic Research

Sectorrekening

- Economic Accounts for Agriculture (jaarlijks: CBS/WEcR t.b.v. Eurostat)
- In 2024 heeft bij het CBS een revisie van de Nationale Rekeningen, en daarmee de landbouwsectorrekening, plaatsgevonden
- Nu 2024: 2^e raming WEcR (maart 2025), definitief CBS (juni 2025)
- Geaggregeerde gegevens agrarische sector (inclusief loonwerk)
- Andere uitgangspunten dan Informatienet:
 - Populatie (alle agrarische productie versus bedrijven > 25.000 SO)
 - Rekenschema (kalenderjaar versus oogstjaar) met name effect bij bewaarproducten: aardappelen, uien en fruit.

Sectorrekening: hoger resterend inkomen in 2024

x miljoen euro	2023 (v)	2024 (r)	Mutatie (euro)	Mutatie (%)
Bruto productiewaarde	41.462	41.039	-423	-1,0
- Kosten aangekochte goederen en diensten	26.105	24.799	-1.306	-5,0
= Bruto toegevoegde waarde	16.175	17.020	+845	+5,2
- Afschrijvingen	5.315	5.607	+292	+5,5
= Netto toegevoegde waarde	10.042	10.633	+591	+5,9
+ Saldo subsidies en heffingen	819	780	-38	-4,7
= Factorinkomen (inkomsten v.d. landbouw)	10.861	11.414	+553	+5,1
- Betaalde factorkosten	4.558	4.843	+285	+6,3
= Resterend inkomen	6.302	6.570	+268	+4,3

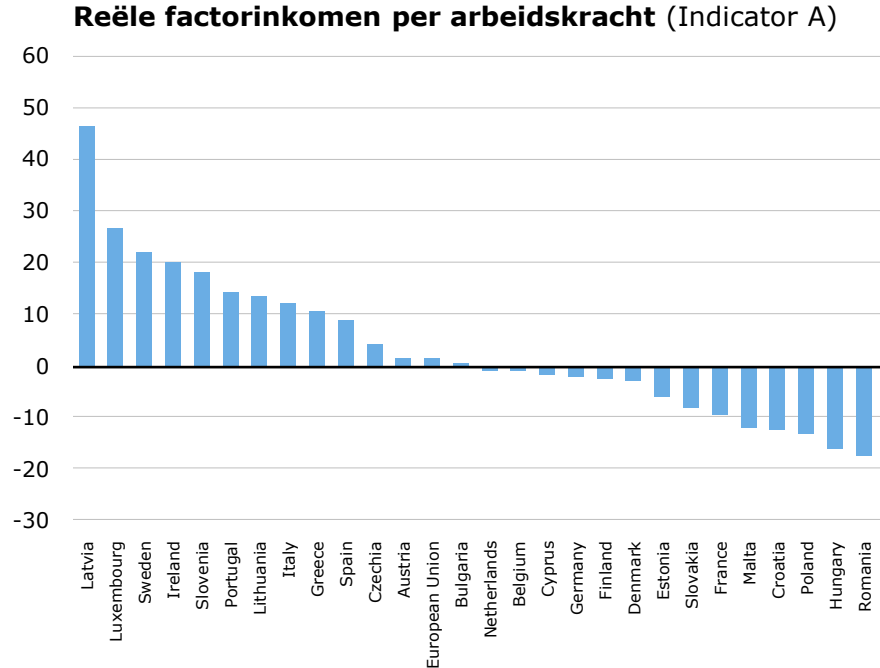
Eurostat indicator A

(reële factorinkomen per arbeidskracht)

- Het factorinkomen is de beloning voor de productiefactoren grond, kapitaal en arbeid.
- Voor het bepalen van het reële factorinkomen is gecorrigeerd voor inflatie (prijsindex van het bbp tegen marktprijzen).
- Het arbeidsvolume wordt berekend door alle banen (voltijd en deeltijd) om te rekenen naar voltijdbanen (vte).
- Reële factorinkomen daalt in Nederland met 0,3%.
 - Factorinkomen + 5,1%
 - Inflatie 5,5%
 - Arbeidsvolume nagenoeg gelijk gebleven

Nederland in vergelijking met andere EU-landen

- EU27: Indicator A +1,6%
- Sterke toename meeste zuidelijke lidstaten:
 - Portugal (+14,7%)
 - Italië (+12,5%)
 - Griekenland (+11%)
 - Spanje (+9,2%)
- Omringende landen:
 - België (-0,3%)
 - Duitsland (-1,6%)
 - Denemarken (-2,3%)

Vragen

Roel Jongeneel

Harold van der Meulen

David Verhoog

Programma vanaf 11.00 uur Sectorverdieping

Melkvee	Alfons Beldman en Jakob Jager
Akkerbouw	Bert Smit en Mark Manshanden
Varkenshouderij	Robert Hoste en Mariël Benus
Pluimveehouderij	Peter van Horne en Nico Bondt
Glastuinbouw	Peter Ravensbergen, Gerben Jukema en Rene Grootcholten
Opengrondstuinbouw	Coen van Ruiten (bloembollen en fruitteelt)
Alle overige vragen:	Channah Durlacher – persvoorlichter 06 425 14 262 E-mail channah.durlacher@wur.nl

Uitdagingen melkveehouderij

Alfons Beldman

Uitdagingen akkerbouw

Bert Smit

Uitdagingen varkenshouderij

Robert Hoste

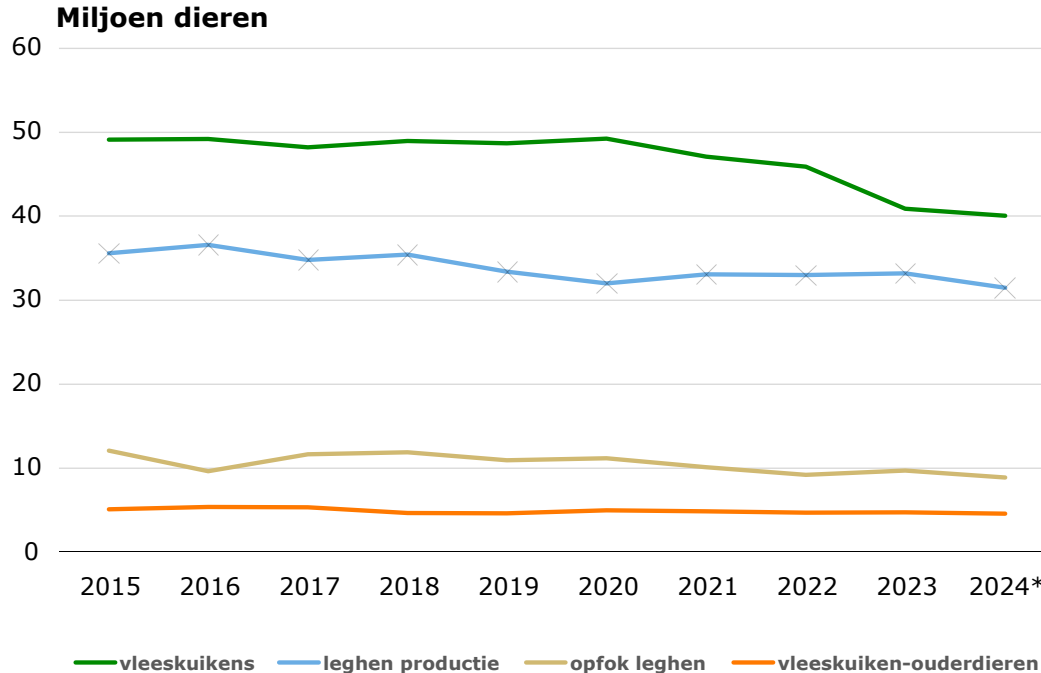

Uitdagingen pluimveehouderij

Peter van Horne

Ontwikkeling pluimveestapel* 2015-2024 (CBS Landbouwtelling)

Vleeskuikens

- Aandeel 'traag groeiend' 50% (42 naar 25 kg/m²)
- Lagere bezetting:
 - ECC (30 kg/m²)
 - LVVN dierwaardig

Leghennen:

- Houderijsystemen: verdeling is stabiel
- LBV+ verwachting krimp 10 tot 15% (schatting 4 mln)
- Lagere bezetting:
 - LVVN dierwaardig
 - Retail/keurmerken

Uitdagingen glastuinbouw

Peter Ravensbergen

